

TÜRKİYE'DE EĞİTİME AYRILAN KAYNAKLAR

HAZİRAN 2017

Bu bilgi notunda, MEB bütçesinin yıllar içerisindeki gelişimi, harcamaların yöneltildiği alanlar, mevcut durum ve ihtiyaçlar doğrultusunda harcamalarda artış gereksinimi duyulabilecek alanlar tartışılıyor.

GİRİŞ

Eğitimde, yeni okul binaları inşa edilmesinden öğretmenlerin maaşlarına dek pek çok alan harcama gerektiriyor. Millî Eğitim Bakanlığı'nın "bütün bireylerin eğitim ve öğretime adil şartlar altında erişmesini sağlamak" hedefine¹ yönelik, eğitimde niteliği ve eşitliği güçlendirmek için atılacak yeni adımlar da maliyet içeriyor. Kapsayıcı eğitim anlayışıyla bütün çocukların nitelikli eğitime erişimine yönelik politikalar hazırlanması ve bu politikaların uygulanabilmesi için de yeterli kamu harcaması yapılması gerekiyor.

Bu bilgi notunda eğitime ayrılan bütçe değerlendiriliyor. Eğitim 2030 Eylem Çerçevesi (*Education 2030 Framework for Action*)² kapsamında, herkesin eğitime erişimi için, ülkelerin kamu harcamalarının %15-20'sini eğitime ayırmaları öneriliyor. Göstergeler, Türkiye'de eğitime ayrılan bütçedeki artışa karşın henüz önerilen bu oranın yakalanamadığına işaret ediyor (Tablo 1).

Pek çok ülkede olduğu gibi, Türkiye'de de eğitim harcamalarının bir bölümü, hanehalkları tarafından karşılanıyor. Hanehalkları tarafından yapılan eğitim harcamalarına ilişkin yeterli ve kapsamlı veri bulunmuyor; bununla birlikte özel öğretimin payı, eğitimin finansmanında hanehalklarının rolü hakkında yorum yapmaya olanak tanıyor. Örneğin, özel okullara yapılan harcamalar büyük oranda ailelerin bütçesinden karşılanıyor.³ Eğitimde özel sektörün payının artması Millî Eğitim Bakanlığı tarafından da destekleniyor.⁴ 2014-15 eğitim-öğretim yılından bu yana özel okula gidecek öğrenciler için devlet teşviki sağlanıyor. Özel sektörün payındaki bu ağırlık kamu harcamalarının yanı sıra, özel öğretimle ilgili gelişmelere de ayrıca değinilmesini gerektiriyor.

Bu bilgi notunda, ilk olarak eğitime yapılan harcamaların büyük oranda karşılandığı MEB bütçesinin yıllar içerisindeki gelişimi gösteriliyor. Bütçenin rakamsal durumu, karşılaştırılabilir verinin bulunduğu alanlarda başka ülkelerle de karşılaştırılıyor. Ayrıca harcamaların hangi alanlara yöneltildiği ve eğitim sistemimizdeki mevcut durum ve ihtiyaçlar dikkate alındığında hangi amaçlara yönelik harcamalarda artış gereksinimi duyulabileceği tartışılıyor. Bu bağlamda mülteci çocukların eğitimi için ayrılan kaynakları da ele alıyor.

Eğitime ayrılan kaynaklar bütçe üzerinden incelenebileceği gibi, harcamalar üzerinden de incelenebilir. Her iki yol benzer sonuçlar ortaya çıkardığından, bu bilgi notu kapsamında bir seçim yapılarak bütçe üzerinden değerlendirme yapılıyor. Bütçe verisi, kaynakların ne kadarının personel giderlerine, ne kadarının yatırımlara ayrıldığını göstermek için de daha elverişlidir. Bilgi notunda yer verilen göstergeler hazırlanırken MEB tarafından paylaşılan resmi istatistiklerden de yararlanıldı. Özellikle özel öğretimin payındaki artışa ilişkin göstergeler hazırlanırken bu istatistikler kullanıldı.

1 MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı (2015). *Millî Eğitim Bakanlığı 2015-2019 stratejik planı*. Ankara: MEB, s.33.

2 Mayıs 2015'te Güney Kore'nin Incheon kentinde gerçekleştirilen Dünya Eğitim Forumu'nda, 160 ülkenin katılımıyla, Incheon Bildirgesi adı verilen bir bildirme imzalandı. Bildirgede, 2030'a dek herkes için kapsayıcı, eşitlikçi ve nitelikli eğitimin ve yaşam boyu öğrenmenin gerçekleşmesi için gerekli ilkeler yer alıyor. Eğitim 2030 Eylem Çerçevesi, Incheon Bildirgesi'nde yer alan taahhütlerin gerçekleşmesi için gerekli çerçeveyi çiziyor. Ayrıntılı bilgi için UNESCO (2016). *Global Education Monitoring Report*. Paris: UNESCO Publishing, kaynağına bakılabilir.

3 Özel öğretimin teşvik edilmesi amacıyla kamu bütçesinden aktarılan kaynaklar da bulunuyor.

4 Özel öğretimin payının artması hedefi *Millî Eğitim Bakanlığı 2015-2019 Stratejik Planı*'nda ve ve 65. *Hükümet Programı*'nda yer alıyor.

MEB BÜTÇESİNİN GELİŞİMİ

Kamu tarafından eğitime ayrılan bütçenin %77'sini⁵ oluşturan MEB bütçesi, 2016 yılında 76,4 milyar TL iken 2017 yılı için 85 milyar TL'ye çıktı. Yani bütçe, 2006 yılından bu yana nominal olarak yaklaşık 5 katına çıkmış durumda.⁶ Ancak bu artış, enflasyon etmeni göz önüne alınmadığında görülüyor; yıllar içerisinde gerçekleşen enflasyon da dikkate alındığında bütçenin 2006'dan bu yana sadece 2 katına çıktığı anlaşılıyor.

Eğitime ayrılan bütçeyi rakamsal olarak izlemenin yanı sıra, ülke zenginliğinin ne kadarının eğitime harcadığına bakmak da yararlıdır. Bu değerlendirme için yaygın olarak kullanılan yöntem, eğitim bütçesinin gayrisafi yurtiçi hasılaya (GSYH) bölünmesidir. Eğitim 2030 Eylem Çerçevesi⁷ kapsamında, herkesin eğitime erişimi için, temel eğitime yapılan kamu harcamalarının GSYH'ye oranının %4-6 olması öneriliyor. Türkiye'de temel eğitime ayrılan kamu kaynaklarını yansıtan MEB bütçesinin GSYH'ye oranı %3,5'tir; dolayısıyla önerilen düzeyin altındadır. MEB bütçesinin GSYH'ye oranı 2006'dan 2016'ya dek genel olarak artma eğiliminde olsa da 2017 yılında artmadı; merkezi yönetim bütçesi içindeki payı ise 0,20 puan azaldı.

TABLO 1: MEB BÜTÇESİNİN YILLAR İÇERİSİNDEKİ DEĞİŞİMİ

Yıl	MEB Bütçesi (TL)	Merkezi Yönetim Bütçesi (TL)	MEB Bütçesinin GSYH'ye Oranı (%)*	MEB Bütçesinin Merkezi Yönetim Bütçesine Oranı (%)
2006	16.568.145.500	174.958.100.699	2,18	9,47
2007	21.355.634.000	204.988.545.572	2,53	10,42
2008	22.915.565.000	222.553.216.800	2,41	10,30
2009	27.446.778.095	262.217.866.000	2,88	10,47
2010	28.237.412.000	286.981.303.810	2,57	9,84
2011	34.112.163.000	312.572.607.330	2,63	10,91
2012	39.169.379.190	350.898.317.817	2,76	11,16
2013	47.496.378.650	404.045.669.000	3,03	11,76
2014	55.704.817.610	434.995.765.000	3,19	12,81
2015	62.000.248.000	472.943.000.000	3,18	13,11
2016	76.354.306.000	570.507.000.000	3,55	13,38
2017	85.048.584.000	645.124.000.000	3,54	13,18

*2017 için tahmini değerdir.

Kaynak: MEB (2017). *Millî eğitim istatistikleri: Örgün eğitim 2016-17 (1. Dönem)*. Ankara: MEB.

5 2017 yılına ait orandır. Aynı yıl kamu tarafından eğitime ayrılan toplam bütçenin %23'ünü üniversite bütçeleri, %0,4'ünü ÖSYM bütçesi, %0,04'ünü ise YÖK bütçesi oluşturmaktadır.

6 Nominal artış, enflasyon etkisi göz ardı edilmiş artıştır. Bir başka deyişle, her yıla ait bütçe, olduğu gibi hesaplamaya dahil edildi.

7 UNESCO (2016). *Global Education Monitoring Report*. Paris: UNESCO Publishing.

ÖĞRENCİ BAŞINA HARCAMA

Eğitimde kaynak gereksinimini belirleyen etmenlerden biri öğrenci sayısıdır. Bu nedenle eğitime yapılan harcamaların yeterliliğini değerlendirirken kullanılan bir yöntem de harcama miktarını öğrenci sayısına bölmektir. Bu yöntem, ülkeler arasında öğrenci sayısı bakımından çok büyük farklar bulunduğu için, uluslararası karşılaştırmaların daha anlamlı olması açısından da yararlıdır. Uluslararası karşılaştırılabilir verinin bulunduğu 2013 yılına ait verilere göre, Türkiye’de kamu kaynaklarıyla eğitim kurumlarına (ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimi kapsayacak biçimde) yapılan harcamaların GSYH’ye oranının (%4,3) OECD ortalamasına (%4,5) yakın olduğu görülüyor.⁸ Ancak öğrenci başına harcamada Türkiye, son yıllardaki artışa karşın OECD ortalamasının oldukça gerisinde yer alıyor. Öte yandan, PISA 2015 sonuçları, öğrenci başına yapılan harcamayı artırmanın önemine ilişkin önemli bir bilgi sunuyor. PISA sonuçlarına göre, öğrenci başına 6 ile 15 yaş arasında yapılan kümülatif eğitim harcaması⁹ 50.000 doların altında olan ülkelerde, eğitim harcaması ile akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki bulunuyor.¹⁰ Türkiye’de, 6 ile 15 yaş arasında öğrenci başına 32.752 dolar¹¹ harcadığından öğrenci başına eğitim harcamasını artırmak akademik başarı için büyük önem taşıyor.

HARCAMA TÜRLERİNE GÖRE DAĞILIM

Eğitime ayrılan kaynakların miktarı kadar harcanma amacı da eğitime erişim ve nitelik açısından büyük önem taşıyor. Bütçenin nasıl harcadığını izlemek için yararlı birkaç veri sistematik olarak paylaşılıyor. Bu verilerden biri, bütçenin tamamının altı ayrı gider kalemine (personel giderleri, sosyal güvenlik kurumuna ödenen devlet primi giderleri, mal ve hizmet alımı giderleri, cari transferler, sermaye giderleri, sermaye transferleri) nasıl dağıldığını gösteriyor. Söz konusu dağılıma bakıldığında, son yıllarda harcamaların yaklaşık %79’unun personel giderlerine ve sosyal güvenlik kurumuna yapılan ödemelere ayrıldığı¹², yatırımlara ayrılan payın ise yaklaşık %9 düzeyinde kaldığı görülüyor. Oysa, eğitim sistemimiz içinde yatırım gerektiren pek çok alan bulunuyor. Örneğin, Kalkınma Bakanlığı tarafından yayımlanan *Orta Vadeli Program (2017-2019)*’da yer bulan ikili öğretimin sonlanması hedefinin önümüzdeki yıllarda yatırım bütçesinde ciddi bir artış gerektirmesi beklenebilir. Ayrıca, okul öncesi eğitimde okullulaşmanın artması ve mülteci çocukların eğitime erişiminin tam olarak sağlanması konularında atılacak adımlar da yatırım bütçesinin sınırlılığından olumsuz yönde etkilenebilir.

İKİLİ ÖĞRETİMİN SONLANMASI

2015 yılına ait verilere göre, Türkiye genelinde ikili öğretim oldukça yaygın: ilkokul öğrencilerinin %50,5’i, ortaokul öğrencilerinin %40,8’i, ortaöğretim öğrencilerinin %10,2’si ikili öğretim yapan okullara devam ediyor.¹³ İkili öğretim, çocukların eğitim yaşantılarını beslenmeden ders dışı etkinliklere katılıma kadar pek çok alanda olumsuz

8 OECD (2016). *Education at a glance 2016: OECD indicators*. Paris: OECD.

9 Hem kamu kaynaklarıyla hem özel kaynaklarla yapılan harcamaları kapsar. Yalnızca eğitim kurumlarına yapılan harcamaları kapsar; eğitim kurumları dışındaki kitap alışverişi, özel ders vb. alanlara yapılan harcamaları kapsamaz.

10 OECD (2016). *PISA 2015 results (volume II): policies and practices for successful schools*. Paris: OECD.

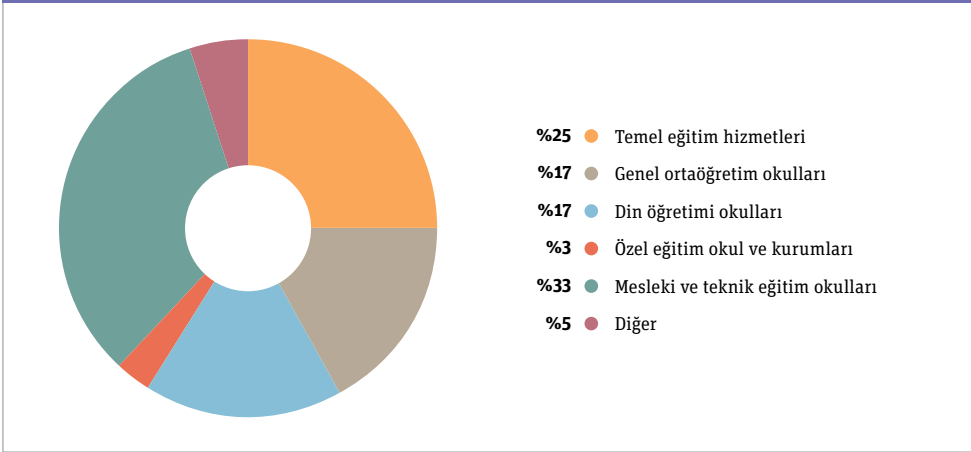
11 A.g.e.

12 2016 yılı verilerine göre MEB’e bağlı çalışan sayısı 977.893’tür ve bu çalışanların 896.584’ü (%92) “eğitim-öğretim hizmetleri” sınıfındadır. Bkz. MEB (2016). *2016 Faaliyet Raporu*. Ankara: MEB.

13 Eğitim-Bir-Sen (2016). *Eğitime bakış: 2016 izleme ve değerlendirme raporu*. Ankara: Eğitim-Bir-Sen.

etkiliyor.¹⁴ İkili öğretimin sonlanması, *Orta Vadeli Program (2017-2019)*'da da "eğitimin kalitesinin artırılmasına ve beşeri sermayenin niteliğinin yükseltilmesine" yönelik bir hedef olarak yer alıyor.¹⁵ Bu hedefin gerçekleşmesi için okul inşası yatırımlarına yeterli kaynak ayrılması gerekiyor. 2017 yılında toplam 7 milyar 237 milyon TL olan yatırım ödeneğinin 4 milyar 342 milyon TL'si (%60'ı) yapı tesisine ayrıldı.¹⁶ Yapı tesis ödeneğinin okul veya hizmet türüne göre dağılımı Grafik 1'de görülüyor. Buna göre, en fazla yatırım ödeneğinin mesleki ve teknik eğitim okullarına ayrıldığı görülüyor.

GRAFİK 1: 2017 YILI YAPI TESİSİ ÖDENEĞİNİN DAĞILIMI

Kaynak: MEB (2017). *Millî eğitim istatistikleri: Örgün eğitim 2016-17 (1. Dönem)*. Ankara: MEB.

2016 yılında temel eğitim kademesinde yapı tesisi için yaklaşık 864 milyon TL ayrıldı; derslik sayısı ise son bir yılda yaklaşık %4 arttı. 2017 yılı için ayrılan yapı tesisi ödeneği ile derslik sayısında benzer bir artış beklenebilir. Derslik sayısında %4-5 aralığında artış ile ikili öğretimin yakın zamanda son bulması ise gerçekçi görünmüyor.

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN YAYGINLAŞMASI

Orta Vadeli Program (2017-2019)'da yer alan hedeflerden biri de okul öncesi eğitimin kademeli olarak zorunlu duruma getirilmesi.¹⁷ Okul öncesi eğitimin çocukların akademik başarıları için büyük önem taşıdığı PISA 2015 sonuçlarında da ortaya çıktı. PISA 2015 sonuçlarına göre, "Türkiye'de 1-2 yıl arasında okul öncesi eğitim alan öğrenciler, almayan öğrencilerden daha yüksek performans sergiledi ve bu öğrenciler arasındaki 17 puanlık fark anlamlı."¹⁸ 2016-17 yılına ait verilere göre Türkiye genelinde okul öncesinde net okullulaşma oranları 3-5 yaş için %36, 4-5 yaş için %46, 5 yaş için %59'dur. Okul öncesi eğitimin tüm çocuklar için erişilebilir kılınması için bu alanda yatırımlara öncelik verilmesi önem taşıyor.

14 ERG ve TEGV (2016). *Çocukların gözünden okulda yaşam: araştırma raporu*. İstanbul: ERG ve TEGV.

15 Kalkınma Bakanlığı (2016). *Orta vadeli program (2017-2019)*. Nisan 2017'de şuradan erişildi: [http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Yayinlar/Attachments/722/Orta%20Vadeli%20Program%20\(2017-2019\).pdf](http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Yayinlar/Attachments/722/Orta%20Vadeli%20Program%20(2017-2019).pdf)

16 MEB (2017). *Millî eğitim istatistikleri: Örgün eğitim 2016-17 (1. Dönem)*. Ankara: MEB.

17 Kalkınma Bakanlığı (2016). *Orta vadeli program (2017-2019)*. Nisan 2017'de şuradan erişildi: [http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Yayinlar/Attachments/722/Orta%20Vadeli%20Program%20\(2017-2019\).pdf](http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Yayinlar/Attachments/722/Orta%20Vadeli%20Program%20(2017-2019).pdf)

18 MEB Ölçme Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2016). *PISA 2015 ulusal raporu*, s.45. Nisan 2017'de şuradan erişildi: http://odsgm.meb.gov.tr/test/analizler/docs/PISA/PISA2015_Ulusal_Rapor.pdf

MÜLTECİ ÇOCUKLARIN EĞİTİMİ

2016 verilerine göre Türkiye’de yaklaşık 850.000 okul çağında Suriyeli çocuk yaşıyor. Bu çocukların yaklaşık 166 bini devlet okullarında, yaklaşık 331 bini de geçici eğitim merkezlerinde (GEM) öğrenim görüyor. Kapsayıcı bir eğitim için Suriyeli çocukların tümünün nitelikli eğitime erişimi büyük önem taşıyor. Bu çerçevede GEM’lerin zaman içerisinde kapanması ve Suriyeli çocukların devlet okullarında öğrenim görmesinin sağlanması amaçlanıyor.¹⁹ Suriyeli çocukların tümünün okullulaşması ve gereksinim duydukları desteklerin onlara sağlanması kaynak ihtiyacı doğuruyor.

Suriyeli çocuklara sunulan ve geliştirilmesi gereken eğitim olanakları için pek çok harcama yapılıyor. Ancak bu harcamaları doğrudan ve bütüncül olarak izlemeye elverişli bir veri kaynağı bulunmuyor. Bakanlık yetkililerinin açıklamalarından 2014-2016 yılları arasında Suriyeli çocukların eğitimi için, yatırım harcamaları hariç, 1,5 milyar dolar harcadığı anlaşılıyor.²⁰

Suriyeli çocukların eğitiminin finansmanı için hükümet kaynaklarının yanı sıra Avrupa Birliği (AB) tarafından sağlanan fonlar ve belediyeler tarafından ayrılan kaynaklar da kullanılıyor. Ekim 2016’da Türkiye Mülteci Aracı tarafından Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi için 300 milyon avro ayrıldığı; AB’nin, eğitim altyapısının güçlenmesi için de 200 milyon avro vermeyi taahhüt ettiği biliniyor.²¹ Sözü edilen kaynakların hangi etkinliklere veya yatırımlara harcadığını daha ayrıntılı izlemeyi sağlayan bir gösterge ise bulunmuyor. Suriyeli çocukların eğitim haklarının tam olarak sağlanması için ayrılan kaynakların verimli kullanılması önem taşıyor.

Ek olarak, Suriyeli çocuklara yönelik nakit yardımları da yapılıyor. Acil Durum Sosyal Güvenlik Ağı bu alanda çalışma yürütüyor. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, UNICEF ve MEB de Suriyeli çocuklar için şartlı nakit transferi programı başlattı. Nakit yardımlarının okullulaşma oranlarını artırma potansiyeli bulunduğundan sürdürülmesinde yarar görülüyor.²²

HANEHALKI HARCAMALARINDA ARTIŞ

Türkiye’de hanehalkları tarafından yapılan eğitim harcamaları artış eğilimi gösteriyor. TÜİK tarafından yayımlanan verilere göre, 2015 yılında Türkiye’de eğitim harcamalarının %18,7’sini hanehalkları gerçekleştirdi.²³ Ancak hanehalkları tarafından yapılan eğitim harcamalarını harcama türlerine göre ayırtmamıza yarayacak sistematik bir veri bulunmuyor. Özel öğretim kurumlarına ödenen ücretlerin, hanehalklarının eğitim harcamaları içinde geniş yer tuttuğu bilindiğinden, bu alandaki gelişmeleri değerlendirmek, bu bağlamda yararlı görünüyor.

19 ERG (2017). Bir arada yaşamı ve geleceği kapsayıcı eğitimle inşa etmek. Mayıs 2017’de şuradan erişildi: <https://indd.adobe.com/view/6066c857-843a-4d49-b7e9-77f635a950cf>

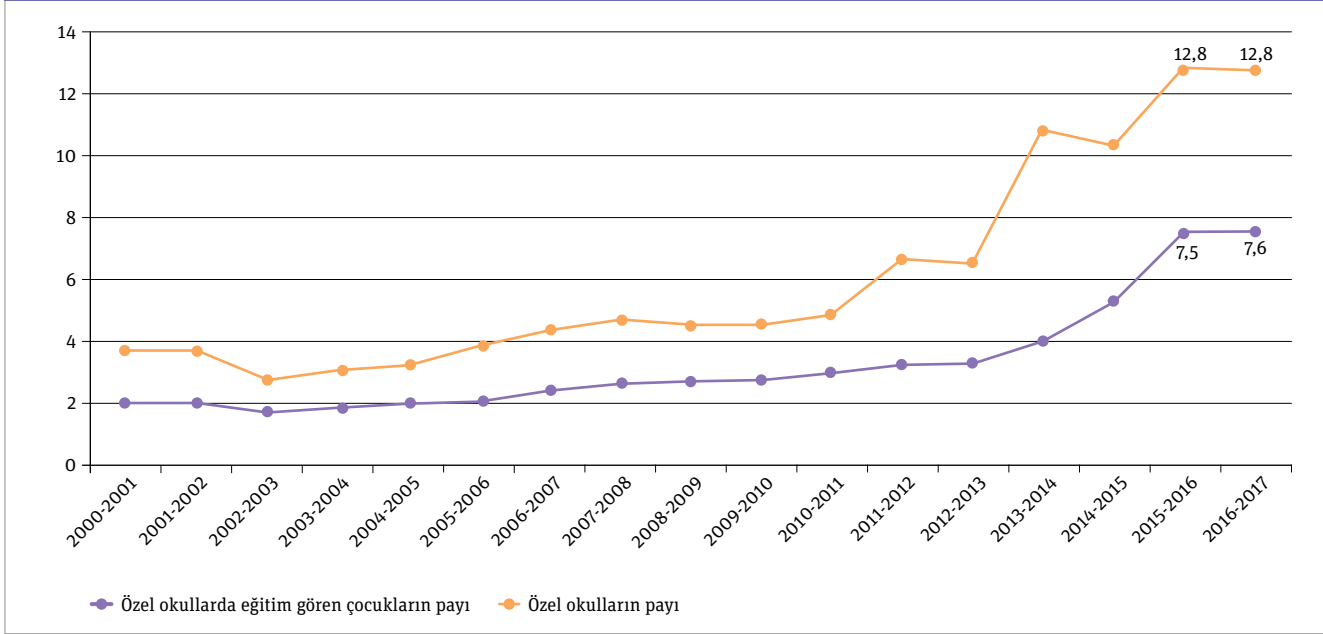
20 MEB (2016). Müsteşar Tekin: Türkiye’de 509 bin Suriyeli öğrenci eğitim alıyor. Mayıs 2017’de şuradan erişildi: <http://www.meb.gov.tr/mustesar-tekini-turkiyede-509-bin-suriyeli-ogrenci-egitim-aliyor/haber/12258/tr>

21 ERG (2017). Bir arada yaşamı ve geleceği kapsayıcı eğitimle inşa etmek. Mayıs 2017’de şuradan erişildi: <https://indd.adobe.com/view/6066c857-843a-4d49-b7e9-77f635a950cf>

22 A.g.e.

23 TÜİK (2016). Eğitim harcamaları istatistikleri, 2014. Nisan 2017’de şuradan erişildi: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21548>

GRAFİK 2: EĞİTİM SİSTEMİNDE ÖZEL OKULLAR

Kaynak: MEB (2017). Millî eğitim istatistikleri: Örgün eğitim 2016-17 (1. Dönem). Ankara: MEB.

ÖZEL ÖĞRETİMİN PAYI ARTIYOR

Son yıllarda özel okulların eğitim sistemi içindeki payının artması, hanehalkları tarafından yapılan eğitim harcamalarının artması ile paralellik gösteriyor. 2016-17 verilerine göre, özel okulların tüm okullar içindeki payı, okul öncesinden ortaöğretime dek tüm kademeler dikkate alındığında, %12,8; özel okullara devam eden çocukların payı %7,6'dır.²⁴

Son yıllarda özel okulların payında görülen büyük artışta, dershanelerin dönüşümüyle kurulan temel liselerin büyük etkisi oldu. 2016-17 yılına ait verilere göre, Türkiye genelinde 1.017 temel lise ve bu kurumlarda öğrenim gören 203.760 öğrenci bulunuyor. Buna göre, tüm özel ortaöğretim kurumlarının %40'ı; özel ve resmi tüm ortaöğretim kurumlarının %10'u temel lise. Özel ve resmi tüm ortaöğretim kurumlarında örgün öğrenim gören çocukların %5'i temel liselere gidiyor. 2015-16 yılına ait veriler, temel liselerde öğrenim gören çocukların çok büyük bölümünün (%58) kaydını başka okullardan temel liseye aldırان 12. sınıf öğrencileri olduğunu gösteriyor.²⁵ Bu durum, temel liselerin üniversiteye hazırlık amacıyla tercih edildiğine işaret ediyor.

Eğitimde özel sektörünün payının artması MEB tarafından teşvik ediliyor. Millî Eğitim Bakanlığı 2015-2019 Stratejik Planı'nda ve 65. Hükümet Programı'nda bu yönde hedefler yer alıyor. Bu alanda atılan en somut adımlardan biri 2014-15 eğitim-öğretim yılından bu yana uygulanan ve özel okula devam edecek öğrenci başına özel okullara ödenen

24 MEB verileri kullanılarak hesaplanmıştır.

25 Düşkün, Y. (2016). Eğitim izleme raporu 2015-16: yönetim ve finansman arka plan raporu. Nisan 2017'de şuradan erişildi: http://www.egitimreformugirisimi.org/sites/www.egitimreformugirisimi.org/files/EIR2015-16_ArkaPlanRaporu_YonetisimveFinansman_YD.pdf

teşvikler.²⁶ 2014-15 ve 2015-16 eğitim öğretim yıllarında devlet bütçesinden yaklaşık 1 milyar 695 milyon TL²⁷ destek uygulamasına aktarıldı ve ülke genelinde 6.486 özel okul²⁸ destekten yararlandı. Teşvikler ortalama özel okul ücretlerinin çok altında; 2016-17 eğitim-öğretim yılı için öğrenci başına yıllık 2.860 TL ile 4.000 TL arasında değişiyor.²⁹ Dolayısıyla teşviklerden halihazırda çocuğunu özel okula gönderen veya gönderebilecek olan ailelerin yararlanma şansının daha yüksek olduğu anlaşılıyor. Bu nedenle, teşvik uygulaması yaşama geçtiğinden bu yana eğitimde eşitliği bozabilecek bir uygulama olarak tartışılıyor.³⁰

SONUÇ

Türkiye’de eğitime ayrılan kamu kaynakları yıllar içerisinde artma eğiliminde olsa da, tüm çocukların nitelikli eğitime erişimini sağlayacak yatırımlar için kaynak gereksinimi devam ediyor. Yatırım gerektiren alanlar içinde ikili öğretimin sonlanması için derslik inşa edilmesi ve okul öncesi eğitimin zorunlu olmasını sağlayacak altyapı yatırımlarının yapılması öncelikli görünüyor. Ek olarak, kapsayıcı eğitimin önceliklendirilmesi ve buna yönelik kaynakların artırılması önem taşıyor. Bu bağlamda Suriyeli çocuklar da dahil olmak üzere Türkiye’de bulunan tüm çocukların okullulaşmasının gündemde tutulması gerekiyor. Suriyeli çocukların eğitimi için ayrılan ulusal ve uluslararası kaynakların bütüncül biçimde izlenmesine ve verimli biçimde kullanılmasına olanak veren bir sistemin kurulması da yararlı olabilir.

Türkiye’de hanehalkları tarafından yapılan eğitim harcamaları artıyor. Bu artış temelde özel okulların eğitim sistemi içindeki payının artmasına paralel olarak değerlendirilebilir. Özel öğretimin eşitliği ve niteliği bozma risklerinin gündemde tutulması gerekiyor. Bu konuda özellikle geçici bir okul türü olan temel liselerde öğrenim gören çocukların sayısındaki artış dikkat çekiyor.

Son olarak, kaynakların gereksinimlere yanıt verecek politikalara aktarılmasının ve verimli biçimde kullanılmasının da ayrılan kaynak miktarı kadar önemli olduğunu göz önünde tutmak gerekiyor. Kamu, hanehalkı, uluslararası fonlar veya sivil toplum kuruluşları gibi farklı kaynaklar tarafından yapılan eğitim harcamalarını bütüncül olarak incelemeye elverişli izleme araçlarına duyulan gereksinim de devam ediyor.

26 Ayrıntılı bilgi için bkz. ERG (2016). *Eğitim İzleme Raporu 2015-16*. İstanbul: ERG.

27 Hürriyet (2016, Kasım 9). MEB’in özel okul teşvikleri 3 milyar lirayı aştı. Mayıs 2017’de şuradan erişildi: <http://www.hurriyet.com.tr/mebin-ozel-okul-tesvikleri-3-milyar-lirayi-asti-40272735>

28 MEB (2015, Eylül 17). Eğitim öğretim desteği kapsamında 2017 bin öğrenci ilk tercihinde yerleşti. Mayıs 2017’de şuradan erişildi: <http://www.meb.gov.tr/egitim-ogretim-destegi-kapsaminda-217-bin-ogrenci-ilk-tercihineyerlesti/haber/9578/tr>

29 Teşvik miktarı kademe ve okul türüne göre değişiyor. Ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/08/20160806-12.htm>

30 Bkz. ERG (2015). *Eğitim İzleme Raporu 2014-15*. İstanbul: ERG; ERG (2016). *Eğitim İzleme Raporu 2015-16*. İstanbul: ERG.